

Vörös László: 125 éves iskolánk épülete

III. rész

Az iskolaépület

Tizenöt évet kellett várni arra, hogy az iskolának saját épülete legyen. Először megfelelő és megfizethető telket kellett találni. A telek kiválasztásában minden bizonnyal fontos szempont volt az egyetemi épületek közelsége, és az a körülmény, hogy a Múzeum körúton kívül építkezők tízévi teljes adómentességet élveztek.

1868-ban a Nemzeti Színház (ami a Rákóczi út, Múzeum körút sarkán állt) szomszédságában nagyszabású egyetemi építkezések kezdődtek. A Fűvészkert elköltöztetése után – a mai Trefort-kertben – a tudományegyetem és a műegyetem számára emeltek itt épületeket. (Bobula János ezekben nem kapott megrendelést.) Az 1883-ban elkészült „A” épületet (VIII. Múzeum krt. 4.) Weber Antal tervezte. A telek Eszterházy (ma Puskin) utcai frontján is az egyetem számára építkeztek. Itt – a Fővárosi Közmunkák Tanácsának jóváhagyásával – létrehoztak volna egy új utcát az Eszterházy utcától a Vas utcáig (azokra merőlegesen). A tervrajzon ez a név olvasható: Nyitandó utca. Az Ősz (ma Szentkirályi) utca és a Nyitandó utca sarkán vásárolt a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1885 januárjában egy 480 négyszögöles telket az iskola számára. (A Nyitandó utcában a szomszéd telket is meg akarta vásárolni a minisztérium tornacsarnok számára, az egyezés a tulajdonossal azonban nem jött létre.) A Nyitandó utcának végül csak az Eszterházy (ma Puskin) és az Ősz (ma Szentkirályi) utca közötti 137 méteres szakasza készült el 1887-ben, amit az említett tanács (nem tudjuk, hogy pontosan mikor) Trefort utcának nevezett el. A 129 négyszögöles telek megvásárlására csak 1889-ben került sor, beépítésére – pénzhiány miatt – közel két évtizedet kellett várni. (1906-ban épült a fizika előadót és a tornatermet tartalmazó traktus.) Az Ősz utcában, a szomszéd telken középfokú ipari szakiskola (a pesti köznyelvben „cérnaegyetem”) működött, amelyben kétéves képzés keretében polgári iskolát végzett lányoknak adtak szakmát a szabás-varrás és az ehhez tartozó iparágak köréből.

Az épület leírásában két forrás állt rendelkezésemre. Az egyik a tervrajz, amelyet Budapest Főváros Levéltárában találtam meg, a másik Kolbenheyer Gyula építészeti tanárnak, az Építészeti Szemle című havi szaklap első számában (1892) megjelent írása az iskolaépületről. Tőle idézek: „A mint a gymnasiumnak már a telke is – a körülményekhez képest – elég szerencsésen van megválasztva. A csekély forgalmú Szentkirályi utca (az Ősz utca 1887-ben kapta ezt az új nevet) és a csendes Trefort utca sarkán lévő épület eléggé meg van óva a tulságos utcai zajtól és portól.” Megállapítja, hogy „a homlokzat az épület rendeltetéséhez képest komoly, és igen egyszerű formában van tartva... A kivitelre azonban a nálunk dívó malter architektúra kizárásával, az architektikus csakis teljesen szolid anyagokat, követ és szintéglát alkalmazott.” A homlokzat a kor elterjedt stílusának, az eklektikának a jegyeit viseli magán. Az épület kétemeletes, ebből csak két szintet foglalt el az iskola. A földszinten a Közoktatási Tanács és a Tanárvizsgáló Bizottság működött, itt kapott

elhelyezést az iskolaigazgató és a Közoktatási Tanács titkárának lakása, valamint a porta. A fölépcsőt nagyon szépnek, a folyosókat világosnak, ám nem elég szélesnek találta a kritikus. Az első emeleten volt az igazgatói iroda. A két emeleten négy tanterem volt, továbbá fizika-, természetrajz-, kémiaterem szertárakkal, laboratóriummal, rajzterem, tanári szobák, tanárjelölti szoba, a tanulók számára pedig ruhatárok. Az épület ékessége a II. emeleti díszterem (aula) volt, amely a cikkíró szerint kitűnően van megvilágítva, és „amely szép arányaival és diszkrét díszítésével rendkívül kedvező benyomást gyakorol.” A pincében két szolgálati lakás, három fűtőkamra és több raktár volt. A kritikus a forróvíz-fűtés alkalmazásáért dicséri a tervezőt, amely nem csupán a tantermekre, szobákra, lakásokra szorítkozik, hanem fűtve vannak a folyosók és a mellékhelyiségek is. Villanyvilágítás az épületben még nem volt, nem is lehetett, áramszolgáltatás 1893-ban indult meg a fővárosban. Kolbenheyer Gyula – mintegy összegezve mondanivalóját – megállapítja: „Ami végül az épület architektúráját illeti, dicsérettel legyen kiemelve, hogy a kultuszminisztérium szűk pénzügyi viszonyaihoz mérten az architektikus minden hiábavaló pazarlástól tartózkodott.” Olyannyira, hogy az országgyűlés által megszavazott keretszámot fel sem használta, ezért Bobula János dicséretet és újabb megrendelést kapott. „Mindezek után a legnagyobb elismeréssel mondhatjuk ki, hogy a budapesti mintagymnasium a főváros legsikerültebb iskolaépületei közé tartozik” – fejezi be írását a szerző az Építészeti szemlében. Az újonnan megnyílt utcában hamarosan két új palotát emeltek. 1890-ben az Eszterházy és Trefort utca sarkán (jelenleg szálloda) és 1892-ben a Trefort utca 3. alatt (Hunyadi-palota).